

RAKSTIET PATIESĪBU!

1932. gadā, sarunā ar padomju rakstnieku grupu Maksima Gorkija dzīvoklī, biedrs Staļins pirmo reizi ģenālī formulēja socialistiskā realisma metodi. Uz jautājumu, kādas ir šīs metodes prasības, biedrs Staļins atbildēja:

— Rakstiet patiesību!

Mūsu dzīves patiesība ir tās revolucionārā attīstība. Visā savas valsts trīsdesmit piecu gadu pastāvēšanas laikā mēs esam nemīlīgi gājuši uz priekšu: no ekonomiski un kultūrai atpalikušas, tumšas un nevarīgas cariskās Krievijas Padomju Savienība kļuvusi par varenāko industriālo lielvalsti pasaulē, par zemi ar visbagātāko un progresīvāko kultūru. Izauguši jauni cilvēki, par kuriem biedrs Staļins partijās XVIII kongresā teica, ka «pēdējais padomju pilsonis, kurš brīvis no kapitāla važām, ir galvas tiesu augstāks par jebkuru ārzemju mundierotu varasvīru, kas nēsā uz saviem pleciem kapitalistiskās verdzības jūgu».

Mēs esam uzcēlušī socialismu; vadoties no biedra Staļina ģenālajiem norādījumiem darbā «Socialisma ekonomiskās problēmas PSR Savienībā», partijās XIX kongress padomju tautai izvirzījis grandiozu komunisma celtniecības programmu.

Bija «gudrinieki», kas, vērodami pirmā imperialistiskā kara un ārzemju militārās intervences atstāto postāžu mūsu zemē, teica, ka mēs nenoturēsimies, pareģoja padomju iekārtas drīzu sabrukumu. Gorkijs kādreiz rakstīja par ārzemniekiem, ka tie, iebraukuši Padomju Savienībā, redz tikai vecā un sagraujamā gruzi, tāpēc ka to ir vairāk, un, atgriezušies savās iesēdētājās līgzdās, godīgākie raksta par mūsu zemi muļķības, negodīgie — tišus apmelojumus, nesaskatot, ka zem šā pagātnes mantojuma, pāri tam un tajā ir jau ne mazums tāda, kas nekad un nekur vēl nav bijis: mūsu dzīves jaunie priekļi, daļrādes spēku daudzveidīgais uzplaukums, ko atrāisījis atbrīvotais darbs. Bija vajadzīgs Leņina ģenījs, lai pirmajās komunistiskajās sesīdlenās talkās uz Maskavas—Kazanas dzelzceļa saskatītu mūsdienu varenās socialistiskās sacensības diglī, lai, skaidri apzinoties Krievijas atpalicību, nospraustu tai varenas attīstības perspektīvas.

Biedrs Staļins māca, ka «svarīgs vispirms nevis tas, kas pašreizējā momentā šķiet stiprs, bet sāk jau atmīrt, bet gan tas, kas rodas un attīstās...». No šejienes izriet ārkārtīgi nozīmīgā tipiskuma problēma literatūrā un mākslā, ko līdz galam neizprotot, nav iespējams ne pareizi atspoguļot mūsu dzīves īstenību, ne — vēl jo vairāk — ieskatīties tās rītdienā, ar starpeti apgalstot mūsu tautas turpmāko ceļu.

Ļoti svarīgus norādījumus jautājumā par tipisko mūsu dzīvi, par tipiskumu, kas ir galvenā partēiskuma izpausme realistiskajā mākslā un kā tāda — vienmēr politiska problēma, — savā pārskata referatā partijās XIX kongresā sniedza biedrs Maļenkovs, izbeidzot tos sagrozījumus un vulgarizējumus, ar kādiem līdz pašam pēdējam laikam nācās sastapties.

«Mūsu māksliniekiem, literātiem un mākslas darbiniekiem, savā radošajā darbā veidojot mākslinieciskos tēlus, vienmēr jāatceras, ka tipisks ir ne vien tas, kas biežāk sastopams, bet tas, kas vispilnīgāk un spilgtāk izpauž zināma sociāla spēka būtību. Marksistiski-leņiniskajā izpratnē tipiskums nebūt nenozīmē kaut ko statistiski vidējo. Tipiskums atbilst zināmas sociālās vēsturiskās parādības būtībai, bet nav vienkārši tas, kas visizplatītāks, biežāk sastopams un parasts.»

Nemīlīga augsme, pilnveidošanās, jaunā lezīmju uzvara pār vecā paliekām, — lūk, mūsu dzīves patiesība. Padomju cilvēka tipiskās lezīmes ir viņa patriotisms, virsīgums, godīgums, zinātkāre, naids pret apspēstību, gatavība ziedot visus spēkus cīņā par savas tautas un visas pasaules labāko nākotni. Rakstniekiem un māksliniekiem pozitīvos mākslas tēlos jāparāda šis jaunā tipa cilvēks visā viņa cilvēciskās cieņas dīzenumā.

Tai pašā laikā nedrīkst aizmirst, ka mūsu sabiedrības attīstība notiek nevis vienmērīgi un gludi, bet gan ar cīņu, pārvarot pretrunas un šķēršļus, visu, kas stājas ceļā, lai traucētu šo attīstību. Biedrs Staļins māca:

«Vienmēr mums kaut kas dzīvē atmīrst. Bet tas, kas atmīrst, negrib vienkārši nomirt, tas cīnās par savu eksistenci, aizstāv savu, laiku pārdzīvojušo, līetu.

Mums vienmēr dzīvē dzimst kaut kas jauns. Bet tas, kas dzimst, dzimst nevis vienkārši, bet spīdēdams, aizstāvēdams savas eksistences tiesības.

Cīņa starp veco un jauno, starp atmirstošo un dzimstošo — lūk, mūsu attīstības pamats.»

Lai būtu vieta jaunajam, vispirms jānovāc pie malas vecais. Lai uzceltu socialismu, vajadzēja iznīcināt kapitalismu — mūsu partijās un valsts vēsturē stāsta, cik daudz un dažādu grūtību nācās pārvarēt, iekams varēja sacīt: nu tas ir izdarīts! Vēl šodien esam liecinieki tam, cik sīkstī cilvēku apziņā cīņā par komunismu. Savā referatā partijās XIX kongresā biedrs Maļenkovs uzstāda nepārprotamu prasību, lai rakstnieki un mākslinieki savos darbos šausītu netikumus, trūkumus un slimīgas parādības, kas vēl sastopamas mūsu sabiedrībā, lai mums rastos savī padomju gogoli un šēdrīni, kas ar satīras uguni izdedzinātu no dzīves visu negatīvo, satrunējušo, atmirstošo, visu to, kas kavē attīstību.

So savu cildeno uzdevumu rakstnieki un mākslinieki varēs izpildīt tikai tad, ja pareizi atspoguļos mūsu dzīves īstenību, drosmīgi atsedzot un parādot dzīves pretrunas, ja rakstīs patiesību. Partijas nosodītā un sagrautā kaltīgā «bezkonfliktu teorijā» nodarīja daudz ļauna ne tikai mūsu literatūrā un mākslā — ar savu tendenci nivelēt, samierināt pretrunas, ar skaļo frazi «dzīvē tā nav» tā grāstījās demobilizēt padomju tautas spēkus tās vēsturiskajā cīņā par komunismu. Savā referatā partijās XIX kongresā biedrs Maļenkovs uzstāda nepārprotamu prasību, lai rakstnieki un mākslinieki savos darbos šausītu netikumus, trūkumus un slimīgas parādības, kas vēl sastopamas mūsu sabiedrībā, lai mums rastos savī padomju gogoli un šēdrīni, kas ar satīras uguni izdedzinātu no dzīves visu negatīvo, satrunējušo, atmirstošo, visu to, kas kavē attīstību.

Jaraksta patiesība — padomju cilvēki necieš viltojumus. Mēģinājumi mākslīgi izpušot dzīves īstenību nevienam nav vajadzīgi, tie allaž sagādājuši neveiksmes to autoriem. Bet, lai rakstītu patiesību, lai rastos lieki, mūsu tautas cīnīgi darbi, — jāpazīst padomju sabiedrības dzīve visā tās daudzveidībā, dziļāk jāstudē tajā notiekošie procesi. Aplami un kaltīgi spriedelēt par to, kas ir izšķirošais: meistariība vai dzīves pažišana — tie ir nešķīrāmi jēdzieni. Izšķirošais ir prasme savienot meistariību ar dzīves materiālu, prasme radoši pielietot marksismu-leņinismu tā, lai vienmēr atrastu un izceltu būtisko, raksturīgo, to, kas rodas un aug, kas ir tipisks mūsu laikam, drosme atbalstīt šo jauno, sekmēt tā uzvaru un nostiprināšanos.

Par godu Artilerijas dienai

Šodien padomju darbaļaudis atzīmē Staļina Artilerijas dienu. Pilsētās un ciemos, kara apgabalos un militārās mācību iestādēs notiek referāti, lekcijas un pārrunas par krievu artilerijas slaveno vēsturi, padomju artileristu varonardarbēm Lielajā Tēvijas karā.

Sajās dienās pilsētās un ciemos notiek masu sacensības šaušanā. Tajās piedalās tūkstošiem DOSAAF pirmorganizāciju komandu. Virsnieku namos, klubos un kultūras pilīs nēorganizē padomju artileristu politiskām un kaujas mācībām veļtītas fotoizstādes.

Šodien notiks plaši tautas svētki Artilerijas dienai veļtītas sacensības dažādos sportā veļdos.

Šodien notiks plaši tautas svētki Artilerijas dienai veļtītas sacensības dažādos sportā veļdos.

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1952. G.

23. NOVEMBRĪ

Nr. 47 (410)

Tēlotājas mākslas republikaniskā izstāde

V. Andrijenko

«Jaunā ģimene tirgū»

RĪTDIENAS APVĀRŠŅI

Tiklīdz lidmašīna izlīda no mākonim, pasažieriem paverās neparasts skats, kas drīzāk atgādināja ilustrāciju no kāda fantastiska romāna nekā mūsu planētas realu ainavu.

Līdz pašai apvāršņa malai — tirum, plavas, zāļi meža joslā taīnstūri un dārzi. Nebēdzamās rindās pret debess slējas metāliski mezģinveida balsti. Vietvietām latku vidū uz rīteniem vāreja saredzēt savādas mājiņas, virs kuru jumtiem slējas slaidi antenu masti. So mājiņu tuvumā roši kustējās elektriskās kāpurķēžu mašīnas.

Pa platām asfalta lentēm, kas taisnēs un vijīgos lokos šķērsoja iekoptos laukus un plavas ar nepārskatāmiem ganāmpulkiem, cīta aiz citās joņķa plūdinājis mašīnas. Logā parādījās un atkal pazuda glītas, zaļumos slīstošas pilsētiņas ar taisniem lelu kvadrātiem, laukumiem, stadioniem un gaišām nobalsinātām mājām. Gandrīz kā kartē — tikai daudz rēļefāk un dzīvāk — uz zemes virknējās zili diķi un ūdenskrātuvju plankumi.

Šķēdams retināto gaisu, lielais sudraba putns slidēja uz austrumiem. Debess malā pārdēja sachtu terikoni un milzu rūpnīcas. Bet tikai samērā reti varēja redzēt kūpam dūmeņus. Viss liecināja, ka te sākusies «balto ogļu» valstība.

Lielās pilsētas, kas laiku pa laiku uzpeldēja pie apvāršņa, arī bija neparastas. Tās viscaur ietvēra zaļumu rotas un jaunbūvju sastatņu režģi. Brīnīģīgu iespaidu radīja jūras, kas vēl nebija atzīmētas nevienā pasaules kartē, peldošo dīzeļelektroekspresu zīlganie korpusi, baltās hidroelektrostacijas ēkas, no kuru dzīlēm turbinas un ģeneratori izstrāvoja titanisku spēku...

Sis lidojums, kas šodien vēl šķiet mazliet fantastisks, visai drīz — jaunās piecādes beigās — jau būs kļūvis pilnīgi reāls.

Bija laiks, kad buržuāzija par mūsu plāniem skeptiski smīnēja. Divdesmito gadu sākumā Padomju Savienību apciemoja pazīstamais angļu rakstnieks, fantastisko romānu autors — Herberts Velss. Kremli viņu pieņēma Leņins. Kremli no Leņina viņš uzzināja par Krievijas elektrifikācijas plānu. Taču, atgriezies Anglijā, Velss

A. LIDUMS

publiski izsludināja šo plānu par utopiju...

Bēdīgs liktenis piemeklējis buržuāzisko skeptiķu prognozes. Tēraudā un betonā sen iemiesojies lielskais GOELRO un citi padomju ekonomikas attīstības plāni. Arī cīņā par piektā staļiniskā piecādu plāna izpildi mūsu tautā jau guvusi izejas uzvaras.

Kā zināms, plānus izstrādā ne tikai pie mums. Savi «plāni» ir arī kapitalistiskajās zemēs: tur, piemēram, plāno atombumbu un bakterioloģisko ieroču ražošanu, visus un visādas pasākumus jaunū agresīvu karu sagatavošanai. Protams, tautas saimniecības plānu šā vārda istajā nozīmē buržuāziskajās valstīs nav un arī nevar būt. Jo kapitalistiskā ražošanas anarhija tik un tā padara to realizēšanu neiespējamu. Turklāt visa imperialistisko valstu ekonomiskā politika, tai skaitā arī viņu «plānošana» vienmēr vērstā pret darbaļaužu vitalajām interesēm, un tāpēc tautas ne mazākā mērā nav ieinteresētas šo «plānu» izpildē.

Glūži citādi tas ir padomju zemē, kur kapitalisma džungļu likumi sen zaudējuši jebkādu spēku. Socialisma valstī vislielākie un visgrandiozākie plāni ir pilnīgi reāli, tāpēc ka to izstrādāšanu un izpildi iedvesmo un organizē Leņina-Staļina partija, kas bruģota ar sabiedrības attīstības likumu zināšanu, un tāpēc, ka paši šie plāni vienmēr tiek sastādīti darbaļaužu interesēs, atbilst viņu vajadzībām, atspoguļo viņu domas, jūtas un vēlējumus. Šādas socialistiskās plānošanas spītīgākais paraugs ir mūsu staļiniskās piecādes un it īpaši PSRS attīstības piektais piecādu plāns.

Partijas XIX kongresa direktīvās par piekto piecādu plānu ietverts viss tas, ko mūsu iedomātie turisti pēc dažiem gādiem varēs redzēt sava lidojuma laikā, un vēl daudz tāda, kas nav redzams ne no vienas lidmašīnas logiem.

Septiņpūdzu soļus komunisma virzienā spers padomju zemē piektajā piecādē. Mūsu Dzimtenes neaptyveramā plāsumos izaugs jaunas milzu rūpnīcas, kas ražos metālu un mašīnas, audumus un pārtikas produktus. Apvienoto kolchozu laukus un lopkōpības fermās visumā būs pabeigta svarīgāko lauk-

saimniecības, darbu mehanizācija, irigācijas un meliorācijas sistēmas, elektrotraktori un kombaini atvieglās kolchoznieku darbu un padarīs to nepieredzēti produktīvu. Gandrīz pusotrkārt palielināsies graudu kultūru ražas. Reizē ar lopkōpības straujo attīstību tas nodrošinās stabili bāzi pārtikas produktu pārpilnības radīšanai mūsu zemē.

Lieliskas pārmaiņas notiks arī padomju tautas kultūras dzīvē. Jau šodien mūsu zemē ieviesta obligātā septiņgadu izglītība, kamēr visattīstītākajā kapitalisma zemē, Amerikā Savienotajās Valstīs, vēl ir apmēram 10 miljonu analfabetu. Jau šodien mēs esam ne tikai politiskajā un ekonomiskajā, bet arī kultūras labākā atzīsteigūšies priekšā visai pasaulei par veselu vēsturisku laikmetu. Padomju kultūra jau sen kļuvusi par paraugu un ceļa zvaigzni visai progresīvajai cilvēcei. Viegli var iedomāties, kāds grandiozs kultūras uzplaukums testās mūsu Dzimtenē pēc vispārējās obligātās vidusskolas izglītības ieviešanas, kas tiks pilnīgi realizēta nākamajā piecādē.

Jaunos dīzenus panākumus piecādes laikā gūs padomju zinātnieki, kas nenogurstoši strādā, lai radītu komunisma laikmeta tehniku, lai izcīnītu jaunas uzvaras par stichiskajiem dabas spēkiem. Jau šodien mūsu zemē darbojas pasaulē pirmās automatiskās rūpnīcas. Piecādes beigās šādu pilnīgi automatizētu ražošanas iecirkņu un rūpnīcu skaits vēl vairāk pieaugs. Mūsu ķīmiki rada un radīs jaunas, līdz šim nepazīstamas vielas, kas būs izturīgākas par tēraudu un cietākas par dimantu. Mūsu ģeologi, hidrotehniki un enerģieki turpinās izstrādāt grandiozus plānus dabas pārveidošanai tādos PSRS novados, kas daudzkārt pārsniedz Rietumelropas lielāko kapitalistisko valstu kopplatību.

Viens no šādiem plāniem ir Sibīrijas lielo upju rekonstrukcijas projekts, kura realizēšana dos iespēju radīt Sibīrijā un Vidusāzijā pilnīgi jaunu klimatu, sarāžot papildus simtiem miljardiem kilovatstundu elektroenerģijas, izveidot jaunus intensīvas lauksaimniecības un rūpniecības rajonus un tāda veidā radikāli pārveidot mūsu Dzimtenes ģeogrāfiju.

Turpinājuma 3. lapa ir puse

P. A. FEDOTOVS

(Sakarā ar pazīstamā krievu gleznotāja nāves 100. gadadienu atceri)

Krievu tēlotāja māksla 19. g. s. bija bagāta ar daudziem slaveniem māksliniekiem, kuri izvirzīja to par vadošo pasaulē, ievērojama vieta krievu realistikā mākslas meistaru vidū pieder Pavelam Andrejevičam Fedotovam. P. Fedotovs bija viens no tiem lieliskajiem krievu progresīvās kultūras darbiniekiem, kas vismelnākajā carisma reakcijas laikā ar savu daiļradi palīdzēja krievu sabiedrībai tās atbrīvošanās cīņā, izsmejot un atmākojot savos darbos krievu dzimnieciskās sabiedrības dzīves tukšumu, akstības, nežēlību utt. P. Fedotovs bija viens no izcilākajiem jauna virziena radītājiem krievu mākslā, tieši priekšgājējs kritiskā realisma pārstāvjiem — pērdviņņikiem.

Ejot tēva pēdās, P. Fedotovs sākmā mācījās Maskavas kadetu korpusā, pēc tam iestājās Somu pulkā Peterburgā. Ar zīmēšanu un gleznošanu viņš vērējā nodarbojies kā autodidakts un tikai vēlāk kādu laiku bija Peterburgas mākslas akadēmijas batalijas klasē. P. Fedotova pirmie darbi bija draugu un ģimenes iocēļu portreti, humora pilni skati no karavīru dzīves. Viņa smieklī, vēl skanēja labstirdīgi. Taču pakāpeniski tajos sāk ieskanēties disonances, pieņemot asas satīras veidu. Raksturīgs ir viņa darbs «Pristava priekšnamā pirms lielām svētkiem» (1837. g.), kur Fedotovs attēlojis kupčus un citus no pristava labvēlības atkarīgos cilvēkus ar kukulēm pristava pieņemamās telpas priekšnamā. Šī darba kodīgā satīra ļoti tuva Gogoļa stāstu un lugu ainām.

Liela nozīme P. Fedotova daiļrades attīstībā bija viņa darbiem sēpijas tehnikā četrdesmitajos gados. Šie darbi liecināja par P. Fedotova meistarības pieaugumu un viņa pasaules uzskata nostabilizēšanos, piemēram, «Dzīvošana uz citu rēķina», «Fidelas slimība», «Fidelas nāve» u. c. P. Fedotovs kļuva par vecās sabiedrības tiesātāju. Lai pilnīgāk un visiem saprotami izteiktu savu darbu idejas, Fedotovs ļoti bieži tiem pievienoja dzejas formā ievērtu saturu stāstījumu. Šīs dzejas nāvē maza kā viņa gleznas. P. Fedotova talanta attīstībai palīdzēja pazīstamais krievu gleznotājs Kārlis Brilovs, norādot, ka jāglezno plašāk, jākļūst koncentrētākam, lakoniskākam un jāatbrīvojas no detaļu pārslodģības viņa darbos. Ja Fedotova pirmajās

gleznās šie trūkumi tiešām bija, tad viņa ievērojamā glezna «Majora precības» (1848. g.) izvirzīja Fedotovu krievu gleznotāju pašus pirmajās rindās. P. Fedotova daiļrades metode bija dziļi realistiska. «E, mācos no dzīves — mani šizēti ir izbārstīti pa visu pilsetu...», — rakstīja P. Fedotovs. Dzīvē novēroto viņš organizē, vispārina, tipizē un vienā nelielā gleznā iespēj atklāt veselu laikmetu, vienā telā raksturot veselu sabiedrības šķiru.

Cetrdesmito gadu beigās viens pēc otra radās Fedotova darbi — glezna «Aristokrata brokastis» (1849. g.), daudzie zīmējumi, kurus krievu progresīvā sabiedrība uzņēma ar lielu sajūsmu.

Pavels Fedotova plaša popularitāte un viņa mākslas atmākojošais raksturs izlikās bīstams carismam. Reakcionārā prese nīkni uzbruka māksliniekam, rakstot, ka viņa darbi nav «kristīgas mākslas cieniņi». Pēc 1848. gada revolūciju sakāves vairākās Eiropas zemēs, pastiprinājās reakcijas spārdi Krievijā. Carisms izrēķinājās ar saviem pretiniekiem. Nežēlīgas represijas skāra daudzus Krievijas izcilus literārus un mākslas darbiniekus. Uzbrukums vērsās arī pret P. Fedotovu — aizliedza litografēt viņa darbus, naudīgajiem pasūtītājiem tika dots mājiens: izbeigt mākslinieka darbu pieprasījumus utt. P. Fedotovs pārdzīvoja šinī periodu, kad viņa dzīve sāka robežoties ar nabadzību. Smagi cieta arī viņa veselība.

P. Fedotova māksla kļuva grūtsirdi-

ga, smagu domu piesātināta, bet tikpat apsūdzēja kā viņa agrākie darbi. 1850.—51. gadā P. Fedotovs strādāja pie gleznas «Atraiņnie». Gleznā attēlota jauna sievietē nelielā istabā pēc viņa nāves Sīzels ļoti vienkāršs, bet darbs uzgleznots ar tādu māksliniecisku spēku, ka tas izsauc līdzjūtību ne tikai par šo nelaimīgo sievieti, bet par visiem cariskās reakcijas stulbo varavīru upuriem. Tādā kārtā glezna iegūst dziļi sabiedrisku nozīmi. Beidzamajās gleznās «Ankor», vēlreiz ankor!», «Spēlmaņi» u. c. P. Fedotovs pārliecinotī rāda toreizējās tukšās, apnicīgās un trulās dzīves ainu, kas skan kā smaga apsūdzība valdošajai iekārtai.

Beidzamie darbi palika nenobeigti. Carismam gan neizdevās salauzt Pavlu Fedotovu kā mākslinieku un nesaņemamu cīnītāju par savas tautas labāku nākotni, bet vieglāk jau bija sākt mākslinieka fiziskos spēkus. Sava talanta pilnbrīdumā piepēši pārtūka mākslinieka dzīve, un viņš nomira 1852. g. 26. novembrī.

P. Fedotova nozīmī mākslā var salīdzināt ar Gogoļa, Nekrasova un Krievu nozīmī krievu literatūru. Līdzīgi šiem rakstniekiem, Pavels Fedotovs savos darbos ar lielu māksliniecisku spēku nesaudzīgi atmākoja carisma patvaļības nežēlīgo dabu, no vēstures skatuves aizņēmošās sabiedrības dzīves neēdģzību. P. Fedotova darbi ir iegājuši plašās krievu mākslas zelta fondā.

M. Ivanovs

P. Fedotovs

«Izvēlīgā līgava»

Suleimana Staļska nāves 15 gadu atcerei

Maskavā atzīmē Dagestanas tautas dziesminieka Suleimana Staļska nāves 15. gadadienu.

19. novembrī Vissavienības politisko zināšanu un zinātņu popularizēšanas biedrības centrālā lektorija mazajā zālē notika lekcija, veltīta dziesnieka piemiņai. Lektors — filoloģijas zinātņu doktors V. Sideļņikovs runāja par Suleimana Staļsku dzīvi un darbu.

«Suleimana Staļska atstātais literā-

rais mantojums, — telca lektors, — ir ļoti plašs». Dzejnieks sacerēja dziesmas par tautas ciešanām un nākotnes cerībām. Tās atmākoja tautas apspīdējus, modināja nabadzīgo ļaužu apziņu, aicināja cīnīties pret feodāliem un cara ierēdniecību. Staļskis ticēja, ka «nāks citi laiki», kad trūcīgie ļaudis kļūs par vienīgajiem notelcējiem savā zemē.

Pēc Lielā Oktobra dzejniekam bija

lemta laime atrasties socialistiskās sabiedrības celāju rindās. Tikai padomju laikā Staļska dzeja uzplauka pilnā krāšņumā. Viņa talants sasniegza neredzētus augstumus. Lektors atgādina M. Gorkija pazīstamos vārdus, kas nosauca Staļski par «20. gadsimta Homeru».

Ašuga sacerējumi ir iegājuši padomju literatūras dārgumu krātuvē.

Pašdarbības repertuaram veltīta apspriede

Nesen Rīgā notika Republikaniskā tautas mākslas nama, Arodbiedrību republikaniskās padomes un Valsts izdevniecības kopīgi rīkotā apspriede, kurā iztirzāja mākslinieciskās pašdarbības repertuara izdošanas jautājumus. No dažādiem republikas rajoniem uz apspriedi bija ieradušies kultūras un izglītības iestāžu nodaļu, kultūras namu, tautas namu, dramatisko, deju un koku kolektīvu vadošie darbinieki, kuru uzstāšanās sniedza skaidru priekšstatu par mūsu mākslinieciskās pašdarbības pašreizējo stāvokli un vajadzībām.

Runātāji pastāstīja par lauksaimniecības un rūpniecības augšupeju rajonos. Līdztekus raksturīgi skaitlji liecināja, ka aug un plašumā vērsās mākslinieciskā, it īpaši dramatiskā pašdarbība. Katrai runai cauri vijās viens, kā redzams, ilgi briedis un sasāpējis jautājums: kad mēs reiz tiksim pie mūsu vajadzībām kvantitatīvi un kvalitatīvi atbilstoša repertuara?

Sogad Latvijas Valsts izdevniecība izlaidusi klajā 15 tulkotus un 1 (!) oriģinālu viencēlienu. Visu rajonu pārstāvjī vienprātīgi uzsvēra, ka šāds ma-

teriala daudzums ne tuvu neapmierina kolektīvu prasības. Tāpēc jo divaini bija dārdēt izdevniecības direktora P. Bauga atbildi, ka nākamajā gadā paredzēts izdot tikai 10 viencēlienus — no š. g. pavasara konkursā iesniegtajiem atlasītos. Bet blakus tam b. Baugis centās visu vainu no izdevniecības novelt uz rakstniekiem kā uz pārāk kūtriem un vājiem viencēlienu sacerētājiem.

Rakstnieki E. Zālīte un J. Vanags, netiecoties mazināt dramatiķu atbildību par jaunu viencēlienu tapšanas gausumu, norādīja, ka trūkumu sakne meklējama dziļāk. Ja kāds jauns autors uzraksta viencēlienu, viņš nezina, ko ar to iesākt, jo Mākslas lietu pārvaldei, kuras uzdevums ir dramatisks darbus izskatīt un pieņemt, nav izdošanas tiesību un iespēju. Bet izdevniecības redakcijās iesniegtās lūgas izskata pārāk lēni un savos plānos paredz tam pārāk maz vietas.

No pašdarbības dalībnieku puses atskanēja arī balsis, kas valcāja, kāpēc konkursā godalgotie un ieteiktie vien-

cēlieni nav vēl līdz šim parādījušies atklātībā, lai gan no konkursa noslēguma apritējis turpat pusgads. Vairāki runātāji kritizēja jaundarbu izdošanas neapmierinošos tempus: nereti par aktualu, pašdarbībai svarīgu tematu sakrājums viencēliens līdz iznākšanai grāmatā pagūst jau novecot. Izpaužas arī prasība palielināt viencēlienu tirāžu, tāpat — vairāk izdot vairākcēlienu lūgas, notis u. c. pašdarbības materiālus. Darba rezervju pārvaldes priekšnieka vietnieks J. Brodēlis ierosināja izdot tematiskus pašdarbības materiālu krājumus noteiktai kolektīvu kategorijai; patlaban, piemēram, stāvoklis ir tāds, ka pilnīgi trūkst repertuara skolu sarakojumiem.

Sanāksme pieņēma rezolūciju, kurā ierosināti konkrēti pasākumi repertuara uzlabošanai. Turpmāk nepieciešama organizatoriska sadarbība starp visām iestādēm un organizācijām, kas atbildīgas par mākslinieciskās pašdarbības jautājumu risināšanu; jāaktivizē arī rakstnieki, noslēdzot ar tiem iepriekšēju darba līgumus, kā to mēdz darīt citos literatūras žanros.

Par latviešu tautas muzikas instrumentu attīstību

Pirms pieciem gadiem, 1947. gada 7. novembrī, LPSR Valsts operas un baleta teātri, svinīgā koncertā par godu Oktobra revolūcijas 30. gadadienu, šī raksta autora vadībā pirmo reizi uzstājās latviešu tautas instrumentu orķestris. Pirmo reizi instrumentus, kas dzīvoja tautā kā atsevišķi eksemplāri, apvienoja vienā orķestrī. Pirmo reizi Rīgas darbaļaudis dzirdēja latviešu tautas dziesmas un dejas latviešu tautas instrumentu orķestra izpildījumā.

Mēģinājumi organizēt latviešu tautas instrumentu orķestri vairākkārtīgi notikuši arī agrāk, tomēr tie nedēva kaut cik atzīmējamus rezultātus, jo pieēja šim pasākumam bija utilitāra un bieži vien tīri komerciāla. Labākā gadījumā ienākums bija muzejisko eksponātu pavalrošana. Buļžuaziskās Latvijas valdība nevarēja atrast līdzekļus tautas instrumentu attīstībai, to nesekmēja arī zinātne, kas atradās kapitalistu kalpībā.

Taču tauta mīlēja un neaizmīrsa savus muzikas instrumentus, ko izgatavoja tautas meistari-vieninieki, kaut gan labus panākumus guva reti un tiem bija gadijuma raksturs.

Pavisam citādi tas ir tagad, padomju iekārtas apstākļos. Pirms orķestra nodibināšanas veikts liels zinātnisks segatavošanas darbs. Senos tautas instrumentus izbūvēja pēc tagadējā laika prasībām, tomēr tā, ka tie nezaudēja raksturīgās nacionālās īpašības. Visiem instrumentiem deva vienotu skaņojumu, paplašināja diapazonu, izbūvēja vairākus instrumentu veidus orķestra diapazona paplašināšanai, panāca modulācijas iespējas, lieviešot chromatismu, visus instrumentus izbūvēja saskaņā ar akustikas likumiem un no attiecīga materiāla.

Orķestrī ietilpa četras instrumentu grupas: kokles (pikolo, soprans, tenors, bass), ģīgas (mazās I un II, lielā, kontrabass), stabules (pikolo, soprans, alts, tenors) un ganu ragi (soprans, alts, tenors, baritons). Viss tas deva orķestrim diezgan lielu diapazonu un tembru dažādību. Daudzus citus instrumentus (āžragus, taures, cimboles, bukuragus u. c.) bija paredzēts uzņemt orķestrī pēc to uzlabošanas un pieskaņošanas mūsu laika prasībām.

Spēles panēmieni, ko pārņēma no tautas izpildītājiem, paplašināti, papildināti un zinātniski sistematizēti, jāva isā laikā apmācīt orķestra kadrus un deva jaunajam orķestrim plašākas tehniskās iespējas, nekā tās bija tautas meistariem.

Labākais pierādījums jaunā orķestra dzīvotspējai ir tas, ka pēc vokalistu un deju tautu pievienošanas 1948. gadā tas pārvērdots par Latviesu muzikas un deju ansambli un sekmīgi estrādā vēl šodien. Piecu gadu laikā ansamblis devis apmēram 1000 koncertus fabrikās, rūpnīcās, skolās, klubos un kultūras namos gandrīz visās republikas pilsētās un lauku centros, visur gūstot klausītāju atsaucību.

Pa šo laiku organizēja jaunus tautas instrumentu ansambļus un apmācības Pionieru pili un Darba rezervju skolas. Izvēloties tautas instrumentu ansambli Radiokomitejā. Nodibinātas tautas instrumentu nodaļas Valsts konservatorijā un Jaz. Mediņa muzikas skolā. No dažādām republikas vietām pienāk pieprasījumi par ansambļu organizāciju un tautas instrumentu nodaļu atvēršanu muzikas skolās (Liepājā, Valmierā u. c.).

Paplašinājies tautas instrumentu repertuārs (1951. g. S. Krasnopjorova «Koncerts koklei», 1952. g. Jēk. Mediņa «Koncerts koklei» u. c.). Tomēr ne visi komponisti uzskata par vajadzīgu strādāt tautas instrumentiem, atstājot novārtā šo tik svarīgo žanru. Aug kvalificēti tautas instrumentu izpildītāji kadri (Berlins starptautiskā jaunatnes festivala laureate Valsts konservatorijas studente Dz. Jansone, Valsts filharmonijas Latviesu muzikas un deju ansambļa soliste H. Kļava). Valsts konservatorijas kokles klases pedagogu kadri papildinājušies ar koklētāju Tamaru Vainovski.

Liekas, ka nekas vairs netraucē tautas instrumentu tālāku attīstību, kā arī izpildītāju, ansambļu un orķestru pieaugumu republikas mākslinieciskajā pašdarbībā. Tomēr šķēršļi vēl pastāv un diezgan nopietni: līdz pat šim brīdim nav noorganizēta labas kvalitātes, lēta un pieejama instrumentu izgatavošana.

Darbaļaudis vēlīs spēlēt tautas instrumentus (to pierāda nepārtrauktie pieprasījumi no vietām), bet, neatrodot iespējas nopirkt gatavu instrumentu, atkal spiesti griezties pie meistariem-vieniniekiem, kas var novest pie kād-

reizējā sajukuma un pat izpostīt jau paveikto darbu.

Valsts filharmonijas latviešu tautas instrumentu orķestrī jau māmāma zināma kāpšanās atpakaļ. Tiesa, bez jau minētajiem instrumentiem tur vēl uzņemti koka zvani un «fantastiskās» bungas, toties no orķestra padzītas ģīgas, kas aizvietotas ar vijolēm un čellēm, padzīti soprans un alta ganu ragi (netīras intonācijas un nepilna chromatisma dēļ), kas aizvietoti ar klarinetēm, jo nav izdevies atrast ne vienu speciālistu, kas varētu novērtēt ganu raga trūkumus. Tenora ganu ragu gan atstāja, jo muzikā, kas spēlēja uz tā (J. Lindenbergs), pats sev konstruēja uzlabotu instrumentu, ar to pierādot tīras intonācijas iespēju. «Apzēloja» arī baritona ganu ragu, kuram gan trūka pilna chromatisma, bet bija skaists, savdabīgs tembrs. Bet āžragi, taures, bukuragi un citi tautas instrumenti, kurus varēja (un vajadzēja) ieviest orķestrī un kuri būtu pārdzīvojuši orķestra krāsu dažādību, vēl līdz šim turpina gulēt muzeju putekļos.

1950. gadā, pēc šo rindīņu autort ierosinājuma, koklei veica chromatisma mehanikas racionalizāciju, kas deva iespēju dabūt visus diezus un bēmolus. Vienlaicīgi paplašināja arī instrumenta diapazonu līdz trim oktavām. Tas vēl vairāk uzlaboja instrumentu un pavalroja tā izmantošanas iespējas. Eksperimentālais instrumentu (meistars R. Čaklāns), ko apguvuši un atzinuši daudzi izpildītāji, pierādīja šādas racionalizācijas priekšrocību. Uzlaboto kokļu izgatavošanu uzņēma Mākslas lietu pārvaldes muzikas instrumentu kombināts «Muzprokat», kuram instrumentu komplektus pasūtīja Valsts filharmonijā, Valsts konservatorijā, Radiokomitejā u. c.

Pasūtītie instrumenti tika saņemti tikai 1952. gadā (pēc diviem gadiem) ļoti sliktā izpildījumā (un par ļoti augstu cenu): mehanismi atrāda smagi, pūstoņi nav pārbaudīti un ir netīri, kļoķīši taisa lielu troksni, stīgas dzinķus utt. Taj pašā laikā, kamēr tika pildīti šīs pasūtījums, daži koklētāji personīgi paspēja pasūtīt pie citiem meistariem līdzīgus instrumentus, kas izrādījās daudz labākas kvalitātes, pie tam jēnā mehanisma ideja bija vēl vairāk uzlabota.

Acīm redzot, lai izvestu latviešu tautas instrumentu attīstību no pašreizējā strupceļa, vispirms jānodrošina piešķiršana māsām par pieejamu cenu iegādāties kvalitatīvi labus instrumentus, jāvenokārt kokles, jo tās tautā visvairāk iemīļotas, bēt ansambļos un orķestros kā pamatinstrumenti visvairāk vajadzīgas.

Kombināts «Muzprokat», kas uzēka tautas instrumentu izgatavošanu, pašreiz ir vienīgā organizācija, kurā spējīga šo darbu veikt. Bet darbā jāiesaista radošie meistari un konsultanti, izlabojot pirmajā instrumentu izlaidumā pieļautās kļūdas.

Pašdarbības kolektīvu pieprasījumi pēc tautas muzikas instrumentiem vairojas. Konservatorijā šiem kolektīviem gatavo vadītāju kadrus. Trūkst instrumentu!

Valsts filharmonijas Latviesu muzikas un deju ansamblis, kas veic lielu izglītības un audzināšanas darbu, jāapgādā ar labākiem un pilnīgākiem instrumentiem, orķestra sastāvā jāuzņem visi tautā esošie un bijušie instrumenti, uzlabojot tos un apgūstot spēles piemērus. Taču pašreiz stāvoklis šajā ziņā nav neko daudz labāks, salīdzinot ar to, kāds tas bija pirms pieciem gadiem. Nepilnvērtīgu tautas instrumentu aizvietošana ar vijolēm, čellēm un klarinetēm vēl nav iezēja. To pierāda arī brālīgo republiku ansambļu pieredze. Lietuvas tautas instrumentu orķestra sastāvā (vadītājs I. Svedas) ir tikai 1 tautas instrumenti. Nepārtraukti notiek racionalizācija un uzlabošana. Viņu meistari panākuši pilnīgu chromatismu uz «birbības» — instrumenta, kas līdzīgs mūsu ganu ragam. Uzbeku tautas instrumentu orķestris (vadītājs A. Petrosjans) pelna sevišķi ievēribu ar to, ka tā sastāvā 27 tautas instrumentu veidi, kas isā laikā uzlaboti un apgūti. Krievu tautas instrumentu orķestris (vadītājs D. Osipovs) kurā vēl nesen bija flauta, oboja un daži citi simfoniskie instrumenti, tagad atkal pāriet uz stabulēm un zālēm, uzlabojot tās. To pašu var teikt arī par kareļu-somu, armeņu, turkmēņu u. c. tautas instrumentu orķestriem.

Viss atkarīgs no labas kvalitātes instrumentiem. Tos var izgatavot tikai sadarģībā ar kombinātu «Muzprokat» un saņemot atbalstu no Mākslas lietu pārvaldes.

S. Krasnopjorovs

Daži mūsu tēlniecības jautājumi

K. ZEMDEGA

V. Zosts,
Republikas Nopelniem bagātais
mākslas darbinieks

Butu pēdējais laiks pilsetu izpildu komitejam saprast, ka jau ilgi dzīvojam mierīgas cālniecības apstākļos, tāpēc nevaram apmierināties ar betonā darinātiem pagaidu monumentiem. Budžetos laikus jāieplāno sumas, kas nodrošina vadogu tēlu atveidošanu granītā vai bronzā. Tas vairāk liecinās par mūsu dzīves augstūpeju un sagādās gandarījumu skatītājam.

Ipaši gribu uzsvērt tās tiesības, noliktajām profesionālās vērtības, ko šāda rīcība sniegtu mūsu tēlniekiem.

Savā referātā V. Muchina atzīst, ka monumentālajai dekoratīvās skulptūras specifiskajiem izteiksmes līdzekļiem tiek vajadzīgi maz uzmanības un bieži šī lēmēja dēļ darbs zaudē savu dzīvo iedarbību. Viņa saka: «Daži biedri, uzskatīdami savu šauro realisma izpratni par socialistisko realismu, cenšas monumentālo un dekoratīvo skulptūru lērti parastās kamerskulptūras formās». Ne jau bez pamata pašļāv iedalījums dekoratīvajā un kamerskulptūrā, un dabiski, ka pirmajā nodama lielāka brīvība kompozīcijā un formu traktēšanā, kas nav uzskatāms par formalismu. Pirmals no materiāliem, kas prasā dekoratīvu pieeju formu apstrādāšanā, ir jau minētais betons. Bet arī kamerskulptūrā nedrīkstami ņemt kompozīciju un formu realisma pārāk šaurā uztverē. Atkarībā no skulptūras uzeuduma un satura, tās iedarbība jāvirza mērķtiecīgi. Mūsu nostāja pret dabu jābūt arvien aktīvai, jāprot izlozēt un izcelt būtisko,

Mūsu tēlnieku atbildība un uzdevumi ar katru gadu kļūst lielāki. Partijas XIX kongresa direktīvas par piekto piec gadu plānu paredz grandioza vērienā celtniecību mūsu zemē, taj skaitā arī Padomju Latvijā. Tur jaunas celtnes, parki, arhitekti strādā pie jauna pilsētas centra veidošanas, paredzēts monumentāls tilts pār Daugavu — visur būs vieta skulptūrai. Tām jābūt dažādām un bagātām saturā, raksturā un formā.

V. Zosts,
Republikas Nopelniem bagātais
mākslas darbinieks

Latviešu padomju rakstnieku darbi tautas demokrātijas zemēs

Latviešu padomju rakstnieku grāmatas tagad izdod ne tikai visā padomju zemē, bet arī tautas demokrātijas valstīs. Attēlā: Tautas demokrātijas valstīs izdoto Zana Grīvas grāmatu vāki — «Palamosas zvejnieki» (Vācijas Demokrātiskajā Republikā), «Viņpus Pirenejiem» (Ungārijā) un «Stāsti par Spaniju» (Rumānijā)

Izcilu mākslinieku koncerti

Kārtējā simfoniskajā koncertā LPSR Radiokomitejas simfoniskais orķestris dirigenta Maskavas konservatorijas profesora Leo Ginzburga vadībā atskaņoja Bramsa, Līsta un Grīga skaņdarbus. Izcili dirigenta žests vienkārši, viņa mākslinieciskai personībai raksturīga tieksme ikvienā skaņdarbā sīki izstrādāt vismazāko detaļu. Šis detaļu slīpējums sevišķi vairoja klasiskās muzikas stilā iecerētās Bramsa IV simfonijas atskaņojuma iespārdus. Simfonijai raksturīgā melodiskā sirsnība, formas skaidrība un optimistiskais saturs L. Ginzburga interpretācijā klausītājiem atklājās ar jaunu, neparastu spēku. Jāpiebilst, ka dirigenta nodoms viscaur ar lielu ledzīnāšanos atbalstīja simfoniskais orķestris, nevalnojāmā priekšnesumā uzrādot jaunu profesionālās meistartības kāpinājumu. Mazāk pārliecinoši Līsta simfoniskā telojuma «Prelīdes» atskaņojums. Šis

skaņdarbs nepieļauj akademismu, bet prasa no dirigenta savijotību, aizrautību un temperamentu.

Koncertā piedalījās Sopena vārdā nosauktā Varšavas starptautiskā konkursa un Budapeštas starptautiskā demokrātiskās jaunatnes festivala laureats pianists Jurijs Muravjovs, spozā tehnikā atskāņodams norveģu tautas muzikas elementu caurstrāvēto un poetiskas sirsnības apdvesto Grīga klavieru koncertu. Komjaunietis J. Muravjovs tikai šopavasar absolvējis Maskavas konservatoriju (prof. Neihauza klase), taču viņa profesionālā nobriedušais priekšnesums — par kuru sevišķi spilgti iespārdus gūvām jaunā pianista patstāvīgajā klaviervakarā — liecina, ka padomju muzikas kultūrā radīti vislabākie priekšnoteikumi jauno talantu pilnīgai, nemitīgai attīstībai.

O. Grāviņš

ŠONEDĒĻ

Sodien Dzintaros, Turaidas ielā 13, jaunrades nama mākslinieku izstādes iztirzāšana. Sākums plkst. 15.

o LUV aulā simfoniskais koncerts, veltīts KPFSR Tautas mākslinieka, Staļina premijas laureata I. Dunajevska skaņdarbiem. Dirigents autors. Programā: skaņdarbi simfoniskā orķestra, koru un solistu izpildījumā. Sākums plkst. 20.

24. novembrī Latvijas Padomju mākslinieku savienībā gleznotāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

o Mākslas darbinieku namā LPSR Tautas mākslinieces, Staļina premijas laureates Lilitas Bērziņas jaunradei veltīts vakars sakārā ar viņas skatuves darbības 30 gadu jubileju. Sākums plkst. 20.

o Operas un baleta teatru PSRS Akademiskā Lielā teatra solistes, KPFSR Tautas mākslinieces, Staļina premijas laureates Natalijas Spilleres

viesizrāde Pučini operā «Co-čo-sana». Sākums plkst. 20.

25. novembrī Operas un baleta teatru N. Spilleres viesizrāde Rīmska-Korskova operā «Cara ligava». Sākums plkst. 20.

o Mākslas darbinieku namā jauniešu sekcijas vakars, veltīts PSKP XIX kongresa lēmumiem. Koncerts. Sākums plkst. 22.

25. un 26. novembrī Latviesu un krievu mākslas muzejā Lielās Oktobra socialistiskās revolūcijas 35. gadadienai veltītās izstādes iztirzājums. Sākums 25. novembrī, plkst. 16.

27. novembrī Dabas muzeja lektorijā, Kr. Barona ielā 4, ZA Valodas un literatūras institūts rīko fil. zin. kand. A. Vilsona lekciju «Andrejs Upits cīņā pret buržuāziskajiem nacionalistiem». Sākums plkst. 19.

o Latvijas Padomju mākslinieku savienībā teatra dekoratoru un noformētāju sekcijas sanāksme. Sākums plkst. 19.

DRAUGS NELAIMĒ

N. PANKRATJEVS

Manā priekšā avīzes «Bombay Chronicle» 1952. gada 1. oktobra numurs. Sirds saņaudzas, skatot tā lappuses. Lūk, gindenim līdzīga veca vīra uzņēmums. Zem tā paraksts: «Balkuntipuras sadzās zemnieks, vārdā Budchu. 20 dienas viņš nav nekā ēdis.» Blakus cita fotogrāfija: uz zemes guļ sievietē ar tiem, izkaltušām rokām; viņa izskatās gluži kā bez dzīvības. Tā ir zemiece Machura, kura veselū nedēļu nekā nav ēdusi. Trešajā uzņēmumā attēlota lielas ģimenes māte. Noliecējusām rokām viņa piespiedusi krūtīm zāles kušķi, it kā baidāmās, ka kāds atņem šo vienīgo pārtiku viņas bērniem un viņai pašai...

Tai dienā, kad iznāca šī avīze, es biju Madrasā — tāda paša nosaukuma štata galvaspilsētā. Te bāds plosās īpaši bargi. Bet šī dienā likās, ka madrasieši bādu aizmirsuši. Ielās un laukumos bija grūti sastapt cilvēku, kura sejā nemirdzētu liksms smaids. Pilsētā svētku noskaņa. Visur dzirdamas sarunas, ka Madrasas ostā ienākuši padomju kuģi «Admirālis Ušakovs» un «Karaganda», kas atveduši pārtiku, ko piešķirušas padomju aroorganizācijas, lai palīdzētu Indijas bada cietējiem ledzīvotājiem.

Sā liksmā notikuma priekšvakarā Madrasā leradās VACP delegācija. Jau ilgi pirms lidmašīnas parādīšanās aerodromā bija sanācis liels, sagalditāju pulks. Kad padomju arodbiedrību pārstāvi iznāca no lidmašīnas, atskanēja vētrāni aplausi. No visām pusēm skanēja saucieni: «Lai dzīvo indiesu padomju draudzība!», «Lai dzīvo Padomju Savienība!», «Lai dzīvo indiesu tautas draugs — lielais Staļins!» Padomju delegācijas locekļiem pasniedza rožu vītnes. Indijā tas ir mīlestības un cieņas simbols.

Padomju darbaļaužu sūtņiem pasniedza apsveikuma adreses no daudzām Indijas sabiedriskām organizācijām. Madrasas darba korporācijas apsveikuma, starp citu, bija teikts:

«Jūs esat ieradusies pie mums kā miera vēstneši un miesīgie brāļi mums grūtā brīdī. Mūsu bērni nekad neaizmirsīs padomju darbaļaužu brālīgo palīdzību. Lai dzīvo miera un uzplaukuma diženā zeme un tās vadonis lielais Staļins!»

Atbraukšanas dienā VACP delegācija pieņēma Madrasas štata galvenais ministrs Radžagopalačarija, kurš izteica padomju tautai pateicību par nesavtīgo palīdzību. Izējot uz ielas, delegācijas locekļus tūda ielenca liels ļaužu pulks. Katrs centās paspiest roku kādam no padomju delegātiem un pateikt viņam dažus siltus vārdus. Kāds indietis iesaucās: «Jūsu palīdzību mēs nekad neaizmirsīsim. Draugs nelaimē ir īsts draugs!»

Kādas sarunas gaitā iznāca runa par Savienoto Valstu bēdīgi slaveno pārtikas palīdzību. Viens no indiesiem sašutis stāstīja, ka par amerikāņu «dāvanu» saņemšanu Indijā nāksies Savienotajām Valstīm samaksāt 190

miljonus dolaru. Indijas sabiedrību īpaši satraucis tas, ka puse amerikāņu kviešu, kas atsūtīti uz Indiju šā darījuma rezultātā, bija sapuvuši un pārtikai pilnīgi nederīgi.

1. oktobra vakarā uz kuģa «Admirālis Ušakovs» notika svinīga ceremonija, kurā Sarkanā krusta Indijas biedrībai nodeva Padomju Savienības darbaļaužu pārtikas velti.

Padomju delegācijas vadītājs J. Čeredņičenko pienāk pie galdā, uz kura nolikti divi malsīpi: viens ar kviešiem, otrs ar risu. Uz malsīpiem uzraksti: «No PSRS darbaļaudim Indijas tautai».

Sos malsīpius pasniedz Sarkanā krusta biedrības Madrasas nodaļas priekšsēdētājam Mudaliaram un tie simbolizē visu VACP pārtikas velti, kurā ietilpst 10 tūkstoš tonnu kviešu, 5 tūkstoši tonnu rīsa un 500 tūkstoš karbu kondensēta piena. Dažas dienas pirms šī notikuma Čeredņičenko ceļā uz Madrasu, atzīmējot Deli pilsētā, pasniedza Sarkanā krusta Indijas biedrības vadītājam čeku par 250 tūkstoš Indijas rupijām, kuras VACP, līdztekus pārtikai, piešķirusi palīdzības sniegšanai bada cietējiem Indijā. Uz kuģa «Admirālis Ušakovs» notiekošās ceremonijas laikā Čeredņičenko padomju tautas vārdā nodeva brālīgu sveicienu Madrasas ledzīvotājiem. Novēlējis indiesu tautai sekmīgi tikt galā ar tai uzbrukušo nopietno nelaimi, VACP delegācijas vadītājs teica:

— Brālīga solidaritāte, ekonomiska un kultūras sadarbība starp tautām novedīs pie viņu dzīves līmeņa uzlabošanas. Tai pašā laikā tā kļūs par stingru bāzi draudzības nostiprināšanai starp visām pasaules tautām...

Pieņemams velti, Mudaliars atbildēja:

— Esmu lepn par man piešķirto augsto godu izteikt mūsu sirsnīgo pateicību PSRS darbaļaudim, kas mums istajā brīdī palīdzējuši...

Tai pašā dienā Madrasā notika visas pilsētas mēroga mitiņš par godu VACP delegācijai un padomju juristiem. Tribīnes, kurās atradās goda viesi, slīga dzīvu ziedu vītnēs.

Rūnādams šai mitiņā, Aocharas provinces bada cietēju palīdzības apvienotās komitejas ģenerālsēkretars Krišna Rao pateicās Padomju Savienības darbaļaudim par palīdzību un pasvitroja, ka komiteja ar aicinājumu sniegt palīdzību griezusies pie visām valstīm; taču tikai Padomju Savienība un Ķīnas Tautas Republika atsaukusies šim aicinājumam.

— Mēs esam pārliecināti, — vētrāniem aplausiem skanot, runas noslēgumā teica Krišna Rao, — ka padomju tauta ir miera cietoksnis pret karu.

Ar lielu entuziasmu mitiņā dalībnieki pieņēma apsveikumu PSRS darbaļaudim, kurā teikts, ka «Madrasas ledzīvotāji augstu novērtē VACP draudzīgo aktu un tās centienus sniegt

Indijai nesavtīgu palīdzību. Vēstījuma izteikta cerība, ka «pašlaik pastāvošās draudzības un sirsnīgās attiecības starp Padomju Savienību un Indijas tautām paplašināsies un nostiprināsies.»

Otrā dienā VACP delegācija izbrauca uz Cituras rajonu, ko valdība oficiāli izsludinājusi par bada rajonu. Zeme te svelmaino saules staru pilnīgi izdedzināta. Kokl pavīsam kalli: lapas apēduši bada cietēji. Valrums šā rajona ledzīvotāju novāvējuši līdz galējībai.

Cituras ledzīvotāju padomju viesus sagaidīja ar lielu prieku. Ļaužu acis, kas, likās, bija kļuvušas gluži nedzīvas, ledzirkstījās cerība un ticība, zemnieki lūdza delegācijas locekļus nodot sirsnīgu pateicību Padomju Savienības darbaļaudim, kas viņiem palīdzējuši nelaimē.

VACP delegācija apmeklēja arī Malsuras štatu, tad atgriezās Madrasā. Te to pieņēma Indijas premjerministrs Džavaharlāls Neru, kas silti pateicās VACP par palīdzību Indijas bada cietējiem ledzīvotājiem.

6. oktobra agrā rītā delegācija izlidoja no Madrasas uz Haiderabadu. Aerodromā padomju viesu pavadīšanai bija sapulējušies pilsētas sabiedrības pārstāvi. Runādams viņu vārdā, Miera piekritēju Madrasas komitejas vicepriekšsēdētājs Aditjans teica: «Pasā kiet krievu tautai, ka mūsu sirdis ir unisonā».

Arī Haiderabada padomju delegācija sagaidīja ar dzīvu ziedu vītnēm. Delegācijas locekļus pasludināja par štata valdības goda viesiem.

Otrā dienā pēc atbraukšanas Haiderabadas pilsētas strādnieku kvartālā centralajā laukumā par godu Padomju Savienības darbaļaužu pārstāvjiem notika plašs mitiņš. Padomju viesu parādīšanos laukumā sagaidīja vētrāni ovācija un saucieni: «Lai dzīvo Padomju Savienība!», «Lai dzīvo Vispasaules arodbiedrību federācija!», «Lai dzīvo VACP!», «Lai dzīvo strādnieku šķiras vienība!», «Lai dzīvo indiesu padomju draudzība!», Runātāji mitiņā izteica savu pateicību padomju tautai par augstisirdīgo palīdzību Haiderabadas bada cietējiem. Mitīnā noslēgumā tā dalībnieki sumināja visas pasaulē darbaļaužu draugu lielā Staļinu.

Silta bija Haiderabadas darbaļaužu atvaidīšanās no saviem viesiem. Atbraukšanas dienā lija stiprs lietus. Neraugoties uz to, aerodromā bija ieradusies daudz pavadītāju. Likās — nebūs gala draudzīgajiem rokas spiedieniem un apsveikuma saucieniem Padomju Savienībai un lielajam Staļinam.

Padomju delegācija atstāja Indiju, aizviedama sev līdz kvēlus indiesu tautas sveicienus padomju zemel, tās tautai un progresīvās cilvēces diženajam vadonim biedram Staļinam.

(Pēc «Novoje Vremja»)

Deli,
1952. g. oktobrī

Pēc vēlēšanām Savienotajās Valstīs

Kā zināms, vēlēšanas Amerikas Savienotajās Valstīs beigusās. Ievēlēti elektori, kas decembrī noformēs prezidenta ievēlēšanu, ievēlēti 435 pārstāvu palatas locekļi, 35 senatori un vairāku štatu gubernatori. Republikāņu partijas kandidāts ģenerālis Eizenhauers dabūjis relatīvo balsu vairākumu, un prezidenta postenis viņam nodrošināts.

Vēlēšanu rezultāti visai pamācoši trejādā ziņā. Vispirms, abus konkurējošos grupējumus atbalstīja Volstrits, un tikai tie varēja izvērst pirmsvēlēšanu kampaņu: «divpartiju sistēma» lieku reizi izrādījās par kapitalistu izgudrotu ideālu «metodi», kā tautai laupīt iespēju izteikt savu viedokli. Otrkārt, lai gan vēlēšanas beigusās ar demokrātu partijas sakāvi, nebūt ne visi vēlētaji atdevuši savas balsis par Eizenhaueru. Viņš dabūjis tikai nedaudz vairāk par 33 miljoniem balsu no 98,4 miljonu balsu kopskaita. Tādējādi tikai trešā daļa vēletāju balsojusi par republikāniem. Treškārt, vēlēšanu rezultātus ietekmējušas amerikāņu tautas miera tieksmes, griba vispirms izbeigt karu Korejā. Ģenerālis Eizenhauers nāca pie varas tāpēc, ka viņš apsolījis atrisināt Korejas jautājumu.

Lielkapitalisti, kuru rokās atrodas prese, radio un televīzijas raidījumi, radījuši valstī nervozitātes un bailu atmosferu. Abu buržuāzisko partiju bosi, kuru rīcībā bija pilnīgi nodoti visi propagandas līdzekļi, ķērās pie terora, kāds vēl nebija pieredzēts pat Amerikā. Valdošās aprindās slēpa no plašās sabiedrības progresīvās partijas programmu, kura prasīja izbeigt karu Korejā. Progresīvajai partijai ļaupēja iespēju ne tikai izmantot preses, radio un televīzijas raidījumu pakalpojumus, bet daudzās vietās arī noīrēt telpas sapulcēm un savu kandidātu izvirzīšanai; apvienotie reakcijas spēki vērsās pret šo partiju ar rīdīšanu un vajāšanām.

Politijas un Federālā izmeklēšanas biroja agenti arvien ieradās pirmsvēlēšanu sapulcēs. Spīki fotogrāfēja šo sapulču dalībniekus. Tā visas vēlēšanu kampaņas laikā katram bija skaidrs, ka pat tiem cilvēkiem, kas tikai klausās miera balsi, draud briesmas zaudēt darbu un, varbūt, vēl nopietnākas nepatīšanas. Medisonā (Viskonsinas štats) izdofā buržuāziskā laikraksta «Capital Times» redaktors nevarēja neatzīt, ka visa valsts nokļuvusi «bailu, histerijas un demagogijas» varā.

Atklāta atzišanās par «divpartiju sistēmas» būtību izteikta demokrātu partijas kandidāta — gubernatora Stivenzona paziņojumā. Tiklīdz bija skaidrs, ka uzvarējis Eizenhauers, Stivensons paziņoja: «Pēc amerikāņu tradīcijas mēs cīnāmies pirms vēlēšanām,

bet pēc amerikāņu tradīcijas mēs sakļaujam rindas, tiklīdz tauta nobalsojusi.» Stivensons apliecināja Eizenhaueram savu atbalstu. Pēc būtības Stivensons atzina, ka vēlēšanas ir cīņas inscenējums.

ASV demokrātu partijas ienemtā pozīcija kara un miera jautājumos noveda šo partiju pie sakāves vēlēšanās. Vēlēšanu priekšvakarā ASV Komunistiskās partijas priekšsēdētājs Viljams Fosters rakstīja: «Ja demokrāti cietīs sakāvi šajās vēlēšanās, to varēs izskaidrot ar viņu skandalozo atteikšanos izpildīt tautal dotos solījumus, tie īpaši solījumus miera politikas jautājumos.»

Trumena valdības agresīvais kurss sagādāja amerikāņu tautal ciešanas un bēdas. Vienkārtie amerikāņi nosodīja Trumena politiku, prasīja izbeigt karu Korejā, atgriezties pie miera politikas.

Beid demokrāti nevēlējās uzklaut vienkārtā vēletāju balsi. Pirmsvēlēšanu kampaņas laikā viņi lielājas par saviem panākumiem Savienoto Valstu militarizācijā. Viņi apsūdzēja republikāņus, ka tie bremzējo Amerikas satelītu apbruņošanu Rietumelropā.

Šis «apsūdzības» palīdzēja republikāņiem, un rezultātā demokrāti zaudēja levērojamu skaitu balsu.

Izpratuši vienkārtā vēletāju noskaņojumu, republikāņu partijas vadītāji pacentās nomāskēt savu līdzdalību Trumena agresīvajā politikā. Eizenhauera solījumi atrisināt Korejas jautājumu pievilka viņa pusē vēletāju balsis,

kaut gan, kā zināms, pēc otrā pasaules kara beigām republikāņi un demokrāti bija vienoti kā fašizācijas politikas piekļopšanā valsts iekšienē, tā agresīvajā politikā ārzemēs.

Volstrits var būt apmierināts, ka 1953. gadā Baltajā namā iekravāsies tā kandidāts Nr. 1. Bet Volstrits nav apmierināts ar stāvokli, kāds radies pēc Eizenhauera solījuma vēlēšanu kampaņas laikā par kara izbeigšanu Korejā.

Valdošās aprindas nobažījušas par amerikāņu ārpolitikas bankrotu. Amerikāņu imperiālisms Korejā cietis nopietnu sakāvi. Ja agrāk nevarēja uzskatīt, ka amerikāņu kareivju morālais stāvoklis ir labs, ja amerikāņu kareivju vecākā prasīja, lai viņu delus sūta mājās, tad tagad šis noskaņas simtkārt pastiprinājušās. Amerikāņu tauta aktīvi prasa izbeigt slaktiņu Korejā.

Vēletāji nobalsoja drīzāk pret Trumenu nekā par Eizenhaueru. Viņi nobalsoja pret Trumena valdības iesāktu karu Korejā, pret augstiem nodokļiem, iztikas līmeņa pazemināšanu, pilsoņu brīvību likvidēšanu.

Un šoreiz būs grūtāk aizmirst solījumus.

Priekšvēlēšanu kampaņa padziļinājusi starp Savienotajām Valstīm un Rietumelropas satelītiem briesošos konfliktus. Laikraksta «New York Times» slejās Ena Makkormika to atzīmēja pirmsvēlēšanu kampaņas laikā. Viņa paziņoja: vēlēšanas sekmēja to valstu

valdību kritiku, kuras iet ASV farvaterā. Bet tas, Makkormika turpināja, novedīs pie «iebildumu pieauguma pret mūsu iesāktu atlantisko politiku».

Protams, amerikāņu žurnāliste domāja par Rietumelropas tautu spēcīgo pretestību amerikāņu politikai. Sajā gadījumā nemieru rada satraukums, kāds pārņemis Rietumelropas valstu valdošās aprindas. Ena Makkormika gaužas par to, ka «amerikāņu spiediens, lai izpildītu ar bruņošanās programmu noteiktās šā gada kvotas un ratificētu līgumu par Eiropas kopējo aizsardzību... var izjaukt nospraustos termiņus un sagāzt ceļamo Rietumu drošības ēku», t. i., cietiem vārdiem, izjaukt Volstrita nospraustās agresijas un kara programmas realizēšanu. Rietumelropas valstis, viņa drūmi paziņo, raksturīga «vispārēja tieksme apcīrt kara budžetus».

ASV politika nonākusi strupcēlā. Pieaug Rietumelropas tautu pretestība Vašingtonas spiedienam, pieaug pret runas pašā imperiālistu nometnē. Volstritam arvien grūtāk un grūtāk nākas turēt pavadā savus «sabiedrotos», realizēt savus noziedzīgos jaunā kara sagatavošanas plānus. Vēletāji balsoja, cerēdami, ka Eizenhauers izpildīs solījumu — ka viņš izbeigs karu Korejā.

Tādas ir ASV aizrīvējušās vēlēšanu kampaņas dažas lezīmes.

(Pēc Džozefa Klarka raksta avīzē «Literaturnaja Gazeta»)